

CERERE nr. 8819**din 4 octombrie 2024**

**privind înregistrarea de către Cancelaria de Stat a proiectului de
Lege privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în
procese penale și contravenționale**

Nr. crt.	Criterii de înregistrare	Nota autorului
1.	Tipul și denumirea proiectului	- proiectul de Lege privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale
2.	Autoritatea care a elaborat proiectul	Ministerul Justiției
3.	Justificarea depunerii cererii	Proiectul noii <i>legi privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale</i> are drept scop de a elimina carențele și omisiunile legislative, în vederea eficientizării mecanismului de reparare a prejudiciului cauzat în procesele penale și contravenționale generate de faptele ilicite
3 ¹ .	Referința la documentul de planificare care prevede elaborarea proiectului (<i>PNA, PND, PNR, alte documente de planificare sectoriale</i>)	Proiectul actului normativ a fost elaborat în vederea realizării: - obiectivului 221 „, <i>Modificarea Legii nr.1545/1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești</i> ” din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2024, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 887/2023</i> ; - punctului 10 din Planul de acțiuni al Ministerului Justiției pentru anul 2024 „, <i>Elaborarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr.1545/1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești</i> ”, aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 324 din 29.12.2024.
4.	Lista autorităților și instituțiilor a căror avizare este necesară	1. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (inclusiv autoritățile subordonate); 2. Ministerul Afacerilor Externe; 3. Ministerul Muncii și Protecției Sociale (inclusiv autoritățile subordonate); 4. Ministerul Finanțelor (inclusiv autoritățile subordonate); 5. Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (inclusiv autoritățile subordonate);

		6. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (inclusiv autoritățile subordonate); 7. Ministerul Apărării (inclusiv autoritățile subordonate); 8. Ministerul Afacerilor Interne (inclusiv autoritățile subordonate); 9. Ministerul Educației și Cercetării; 10. Ministerul Culturii; 11. Ministerul Sănătății; 12. Ministerul Mediului (inclusiv autoritățile subordonate); 13. Ministerul Energiei (inclusiv autoritățile subordonate); 14. Aparatul Președintelui; 15. Autoritatea Națională de Integritate; 16. Consiliul Superior al Procurorilor; 17. Consiliul Superior al Magistraturii; 18. Procuratura Generală; 19. Procuratura Anticorupție; 20. Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale; 21. Centrul Național Anticorupție; 22. Avocatul Poporului.
	Termenul-limită pentru depunerea avizelor/expertizelor	20 zile
6.	Numele, prenumele, funcția și datele de contact ale persoanei responsabile de promovarea proiectului	Daniela Știrbu, consultant principal, Direcția elaborare acte normative, tel.20-14-22, email: daniela.stirbu@justice.gov.md
7.	Anexe (<i>proiectul actului care se solicită a fi înregistrat, nota informativă</i>)	- Proiectul – 11 file; - Nota informativă - 15 file;
8.	Data și ora depunerii cererii	
9.	Semnătura: Stanislav COPEȚCHI Secretar de Stat	

L E G E
privind modul de reparare a prejudiciului cauzat
prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Scopul legii și domeniul de reglementare

(1) Prevederile prezentei legi au ca scop compensarea de către stat a prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale, care au dus la încălcarea drepturilor sau a unor interese legitime ale unei persoanei.

(2) Prezenta lege reglementează temeiurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului, pentru prejudiciul cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale de către instanța judecătorească, procuror, organul de urmărire penală, ofițerul de investigație, organul de constatare, comisia administrativă sau agentul constatatator.

Articolul 2. Noțiuni

În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

fapte ilicite – acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să constate, examineze și să soluționeze cauze penale și contravenționale, manifestate prin încălcarea normelor procedurale și/sau materiale în procesul penal sau contravențional, care nu includ în mod obligatoriu vinovăția acestora, și care au cauzat încălcarea drepturilor sau a unor interese legitime ale unei persoane.

subiectul faptei ilicite – instanța judecătorească, procuror, organul de urmărire penală, ofițerul de investigație, organul de constatare, comisia administrativă și agentul constatatator care este responsabil în limitele competenței sale, să constate, să examineze și să soluționeze cauzele penale și contravenționale în modul prevăzut de lege, care au comis fapte ilicite în virtutea atribuțiilor deținute.

Articolul 3. Dreptul la repararea prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale

(1) Persoanele cărora, în cursul procesului penal sau contravențional, prin faptele ilicite li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral, au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile prezentei legi.

(2) Caracterul ilicit al faptelor, în sensul prezentei legi, se stabilește în cadrul procesului penal și contravențional de către procuror, după caz de către

judecătorul de instrucție sau instanța de judecată prin hotărâre definitivă conform art. 4 alin. (2).

(3) Acțiunea civilă pentru repararea prejudiciului poate fi inițiată în instanța judecătorească în a cărei rază teritorială domiciliază persoana căreia i-a fost cauzat prejudiciul, succesorul ei sau, după caz, reprezentantul legal, în ordinea procedurii civile, chemînd în judecată statul, care este reprezentat de Ministerul Justiției.

(4) Acțiunea civilă privind repararea prejudiciului material sau moral poate fi inițiată în termen de trei ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului conform prevederilor art. 6, și se examinează în conformitate cu normele de procedură civilă.

(5) În cazul în care persoana prejudiciată solicită prezentarea scuzelor oficiale de la subiectul faptei ilicite, acesta va fi atras în proces în calitate de copârât.

Articolul 4. Condițiile și temeiurile de reparare a prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale

(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice se repară în urma:

a) aplicării măsurilor procesuale de constrîngere contrar prevederilor legii;

b) aplicarea măsurilor de constrîngere cu caracter medical contrar prevederilor legii;

c) aplicării măsurilor de siguranță sau asiguratorii contrar prevederilor legii;

d) efectuării acțiunilor procesuale pentru care se impune autorizarea sau a măsurilor speciale de investigație, contrar prevederilor legii;

e) tragerea la răspundere penală contrar prevederilor legii;

f) condamnarea contrar prevederilor legii sau aplicarea contrar prevederilor legii a unei pedepse penale sau contravenționale.

(2) Faptele ilicite prevăzute la alin. (1) se constată prin hotărâre definitivă, la efectuarea controlului de către procuror al legalității acțiunilor, inacțiunilor și actelor, controlului judiciar al procedurii prejudiciare sau în cadrul examinării cauzei în instanța de judecată privind nulitatea actelor procedurale sau a acțiunilor procesuale sau de urmărire penală, efectuate de către subiectul faptei ilicite sunt contrar legii.

(3) Prejudiciul cauzat se repară de către stat integral și indiferent de vinovăția subiectului faptei ilicite.

Articolul 5. Cazurile în care nu se repară prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale

(1) Prejudiciul cauzat prin faptele ilicite prevăzute la art. 4 nu se repară de către stat, în următoarele cazuri:

a) plîngerea prealabilă a fost retrasă, în cazurile în care urmărirea penală poate fi pornită numai în baza plîngerii prealabile;

b) a fost încheiată o tranzacție în cadrul procesului de mediere sau părțile s-au împăcat, în cazurile în care legea penală permite împăcarea părților;

c) a fost încheiat acordul de recunoaștere a vinovăției și acordul de cooperare, examinarea cauzei a avut loc în baza probelor administrate în faza de urmărire penală sau persoana a fost liberată de răspundere, conform prevederilor art. 55-59¹ din Codul penal nr. 985/2002.

(2) Prejudiciul cauzat prin faptele ilicite prevăzute la art. 4 nu se repară de către stat în cazul în care persoana prejudiciată este victimă sau s-a constituit în calitate de parte vătămată, parte civilă într-o cauză penală privind examinarea faptelor ilicite prevăzute la art. 4 alin. (1) comise în raport cu aceasta.

(3) Prevederile prezentului articol nu se aplică și cazurilor în care persoana fizică s-a autocalomniat sau autodenunțat. Prezența în acțiunile persoanei fizice a autocalomniei, autodenunțului se constată potrivit legii, de către procuror sau instanța de judecată.

Capitolul II

DREPTUL LA REPARAREA PREJUDICIULUI PATRIMONIAL ȘI DETERMINAREA CUANTUMULUI SUMELOR DE COMPENSARE A PREJUDICIULUI

Articolul 6. Momentul apariției dreptului la repararea prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale

Dreptul la repararea prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale apare din momentul devenirii definitive a actelor procedurale prin care a fost constatat caracterul ilicit al faptelor prevăzute la art. 4 alin. (1).

Articolul 7. Compensarea prejudiciului patrimonial suportat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale

În cazurile prevăzute la art. 4 alin. (1), persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie:

a) salariul și alte venituri provenite din muncă, de care a fost privat în urma faptelor ilicite, precum și venitul ratat;

b) bunurile (inclusiv drepturile bănești și dobînzile aferente, obligațiile împrumuturilor de stat și veniturile aferente) confiscate, trecute în venitul statului, ridicate de către organul competent, precum și bunurile sechestrate;

c) amenzile percepute ca urmare a executării unei hotărâri, precum și cheltuielile judiciare.

Articolul 8. Quantumul compensației financiare pentru prejudiciului suportat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale

(1) Quantumul sumelor de compensare a prejudiciului patrimonial, prevăzute la art. 7 lit. a), se calculează în dependență de salariu mediu lunar al persoanei fizice la momentul cauzării prejudiciului, cu aplicarea coeficientului de inflație.

(2) Mărimea prejudiciului cauzat persoanei fizice care și-a ispășit pedeapsa prin muncă nemunerată în folosul comunității se calculează în mărime de 3 unități convenționale pentru o oră de muncă prestată neîntemeiat în folosul comunității.

(3) Pentru cuantificarea prejudiciului suportat, salariu mediul lunar se calculează după cum urmează:

a) persoanelor angajate prin contract de muncă - prin aplicarea modului de calculare a salariului mediu în conformitate cu legislația;

b) persoanelor neangajate prin contract de muncă - prin împărțirea la 12 a sumei venitului total pentru anul precedent;

c) persoanelor care nu au lucrat din motive întemeiate – în dependență de salariul mediu pe economie în anul respectiv;

(4) Persoanelor fizice și juridice li se repară prejudiciul patrimonial efectiv cauzat, precum și beneficiul neobținut (venitul ratat) în urma faptelor ilicite.

Capitolul III

DREPTUL LA REPARAREA PREJUDICIULUI MORAL ȘI MODUL DE DETERMINARE A MĂRIMII COMPENSAȚIEI FINANCIARE

Articolul 9. Dreptul la repararea prejudiciului moral

Dreptul persoanei la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilit de prezenta lege apare în cazurile prevăzute la art. 4 alin. (1).

Articolul 10. Criteriile și modul de acordare a compensației financiare

(1) Mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege.

(2) La evaluarea quantumului compensației materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată ia în considerare:

a) gravitatea infracțiunii;

b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise în cadrul proceselor contravenționale și penale;

c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea sau condamnarea persoanei;

- d) durata proceselor contravenționale sau penale;
 - e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei;
 - f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice;
 - g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate;
 - h) durata aflării neligitime a persoanei în detenție;
 - i) alte aspecte individuale ale cauzei.
- (3) Instanța de judecată va determina mărime compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin. (4) din Codul de procedură penală nr.122/2003.

(4) În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral, iar suma nu trebuie să fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cazuri similare.

Articolul 11. Scuzele oficiale

(1) Subiecții prevăzuți la art. 1 alin. (2) sau în lipsa acestora, autoritățile din numele cărora au acționat, prezintă scuze oficiale în numele statului persoanei prejudiciate în legătură cu faptele ilicite admise în procesele penale sau contravenționale.

(2) Scuzele oficiale se prezintă în cazul constatării prin hotărâre definitivă existența temeiurilor prevăzute la art. 4 alin. (1).

(3) Scuzele oficiale se prezintă în scris persoanei prejudiciate sau prin aceleași mijloace prin care a fost acuzată public, în termen de 15 zile de la data emiterii hotărârii definitive prin care s-a obligat prezentarea scuzelor.

Capitolul IV MODUL DE REPARARE A PREJUDICIULUI

Articolul 12. Executarea hotărârii judecătorești

(1) Hotărârea judecătorească privind repararea prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale se execută în modul stabilit de legislației de executare, după ce devine definitivă.

(2) Instanța de judecată prezintă din oficiu titlul executoriu emis în baza hotărârii judecătorești spre executare Ministerului Finanțelor și informează părțile despre acest fapt.

Articolul 13. Modul de reparare a prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale

(1) Prejudiciul cauzat persoanei prin faptele ilicite în cadrul proceselor penale și contravenționale se repară integral din bugetul de stat, indiferent de vinovăția persoanei responsabile în condițiile prezentei legi.

(2) Repararea prejudiciului cauzat se face în natură, prin restabilirea situației anterioare, sau prin echivalent bănesc stabilit prin hotărâre judecătorească.

Articolul 13. Restituirea amenzilor

Amenzile achitate în urma aplicării unei sancțiuni se restituie din bugetul de stat.

Articolul 14. Restituirea bunurilor

(1) Bunurile specificate la art. 7 lit. b) se restituie de către autoritatea în posesia sau administrarea căruia se află. Expedierea sau transportarea bunurilor se efectuează din contul bugetului de stat.

(2) În cazul imposibilității de a restitui în natură bunurile specificate la art. 7 lit.b), valoarea lor se achită de la bugetul de stat. Valoarea bunurilor se evaluează conform prețurilor de piață din data executării hotărârii privind repararea prejudiciului.

Articolul 15. Restabilirea la locul de muncă

(1) Persoana fizică suspendată sau eliberată din funcție în legătură cu comiterea faptelor ilicite prevăzute la art. 4 alin. (1), este restabilită la locul de muncă deținut anterior, precum și în toate drepturile sale anterioare.

(2) În cazul imposibilității restabilirii la locul de muncă din motive de reorganizare a întreprinderii, instituției, subdiviziunii sau organizației, precum și, reducerea numărului sau statelor de personal, persoanei fizice i se oferă un alt loc de muncă sau funcție, echivalentă cu cea deținută anterior.

(3) Perioada aplicării măsurilor procesuale de constrângere contrar prevederilor legii sau executării pedepsei în urma unei condamnări ilegale, se include în vechimea în muncă, inclusiv și în vechimea în muncă specială.

(4) Vechimea în muncă, calculată cu includerea perioadelor menționate la alin. (1) și (2), se va lua în considerare la acordarea înlesnirilor, inclusiv la stabilirea pensiilor și indemnizațiilor. La stabilirea pensiei pentru limita de vârstă în condiții avantajoase, la dorința persoanei care a solicitat pensionarea, se echivalează cu perioada de muncă exercitată până la condamnarea contrar prevederilor legii, sau cu perioada de muncă exercitată după absolvirea de răspundere penală sau după ispășirea pedepsei.

Articolul 16. Restituirea gradelor militare și distincțiilor de stat

Restabilirea în grad și restituirea distincțiilor de stat se efectuează în conformitate cu legislația.

Capitolul V

RĂSPUNDEREA PENTRU PREJUDICIUL CAUZAT PRIN FAPTELE ILICITE COMISE ÎN PROCESE PENALE ȘI CONTRAVENȚIONALE

Articolul 17. Răspunderea individuală pentru prejudiciul cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale și contravenționale

Persoanele ale căror fapte ilicite comise în procesele penale și contravenționale au cauzat încălcarea drepturilor sau a unor interese legitime ale unei persoane, sînt trase la răspundere conform legislației.

Articolul 18. Dreptul de regres

(1) Statul are drept de regres împotriva persoanelor ale căror fapte ilicite comise în procesele penale sau contravenționale au cauzat prejudicii.

(2) După repararea prejudiciului cauzat prin faptele ilicite comise în procesele penale sau contravenționale, Ministerul Justiției, conform competenței sesizează Procuratura Generală, după caz, și alte autorități competente în vederea examinării faptelor ilicite ale subiectului faptei ilicite.

(3) Autoritățile sesizate în conformitate cu prevederile alin. (2) urmează să informeze Ministerul Justiției privind rezultatele acțiunilor întreprinse de către acestea, precum și despre cazurile în care s-a stabilit prin sentință definitive și/sau irevocabilă, vinovăția acestora sau dacă, în cadrul unei proceduri disciplinare, s-a constatat intenția ori neglijența gravă în acțiunile sau inacțiunile subiectului faptei ilicite precum și să pună la dispoziția Ministerului Justiției toată informația și actele necesare în vederea intentării acțiunii în regres împotriva acestuia.

(4) În cazul în care vinovăția subiectului faptei ilicite va fi constatată printr-o hotărîre definitivă și irevocabilă, Ministerul Justiției intentează acțiunea în regres în termen de 3 ani din data rămînerii definitive și irevocabile a hotărîrii. Sumele încasate ca efect al acțiunii de regres se trec la bugetul de stat.

Capitolul VI

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 19. Dispoziții finale și tranzitorii

(1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr. 1545/1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

(3) Cererile de chemare în judecată, înaintate pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, se examinează și soluționează conform legislației în vigoare la data înaintării acțiunii.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI